

Secretariaat

Drs. J.N. Hinke
Anninksweg 72
7557 AH Hengelo
074-242 96 86
secretariaat@arienscomite.nl

Jaarverslag 2016 van de Stichting Het Ariëns-Comité

Een jaar van het Ariëns Comité kent enerzijds een vaste structuur van vergaderingen en activiteiten, anderzijds een diversiteit aan actuele en wisselende gebeurtenissen.

Het landelijk Ariëns Comité komt bijeen in een voor- en een najaarsvergadering in Apeldoorn. De **Werkgroep Twente** vergadert gemiddeld vier keer per jaar in Enschede. Ook is er aan het begin van elk jaar een **overleg** tussen het DB van het Ariëns Comité en Mgr. Th.C.M. Hoogenboom, hulpbisschop en vicaris-generaal van het aartsbisdom Utrecht, over zaken die te maken hebben met het Ariëns Comité en met de voortgang in het zaligverklaringsproces van de Dienaar Gods Alphons Ariëns. Bij gelegenheid van dit overleg wordt ook het Jaarverslag van de Stichting Het Ariëns-Comité besproken. Dit jaarverslag wordt vervolgens gepubliceerd op de website www.arienscomite.nl.

De vaste **jaarlijkse activiteiten** omvatten de Ariëns Lezing in het voorjaar, de Ariëns herdenking in Maarsse en eind augustus en de landelijke Ariëns gedachtenisviering op de derde zondag van november in Enschede. Ook in de parochie van Steenderen wordt elk jaar aandacht geschonken aan Alphons Ariëns. Naast deze periodiek voorkomende activiteiten, die ook hun voorbereiding vereisen, staan een aantal **taken die een voortdurende aandacht vragen**, zoals de zorg voor de kapel, het stimuleren van het proces voor de zaligverklaring en het bijhouden van de website www.arienscomite.nl.

Tijdens de **Ariëns gedachtenisviering** in de St. Jacobuskerk te Enschede op zondag 20 november was vicaris R.G.W. Cornelissen, vicaris van het vicariaat Deventer, de hoofdcelebrant. Hij werd geassisteerd door J. Kortstee, em. pastoor van de Jacobus de Meerdere parochie te Enschede, en door Th. Reuling ofs, als permanent diaken verbonden aan de parochie H. Gabriël te Didam e.o., tevens lid van de Orde van Franciscaanse Seculieren (ofs) en van het Ariëns Comité. Het thema van de viering was dit jaar **'Barmhartigheid'**, gebaseerd op het thema van het Jaar van Barmhartigheid dat paus Franciscus heeft uitgeroepen. Dit Jaar van Barmhartigheid werd op deze zondag ook officieel afgesloten in Rome. Medewerking aan de viering verleenden het Ariëns Koor uit Enschede en traditiegetrouw de Koninklijke Enschedese Leo Harmonie, in 1893 door Ariëns zelf opgericht. Twee in 2016 overleden oud-leden van het Ariëns Comité werden tijdens de viering herdacht, te weten dhr. Frits te Lintelo en mw. Oranda Laarhuis-van Poucke. Een nieuw element was, dat de tekst

van het inleidend woord van de vice-voorzitter, dat traditioneel een overzicht biedt van de belangrijkste ontwikkelingen binnen het Ariëns Comité, als inlegvel in het misboekje beschikbaar was.

De Ariëns herdenking in Maarssen vond plaats op zondag 28 augustus en omvatte traditiegetrouw een processie naar de begraafplaats en een herdenkingsplechtigheid bij het graf van Ariëns, gevolgd door een eucharistieviering met als celebrant de aartsbisschop van Utrecht Willem Jacobus kardinaal Eijk. 's Middags volgde een lunch in de tuin van de pastorie met vluchtelingen uit Maarssen e.o. Traditioneel vormde deze herdenking weer het begin van het studiejaar van de priesterstudenten van het Ariëns Instituut.

De **Ariëns Lezing** 2016 vond plaats op dinsdagmiddag 26 april in het Katholiek Documentatie Centrum van de Radboud Universiteit te Nijmegen. Daaraan vooraf gaf KDC-archivaris Ramses Peters een presentatie over het gedigitaliseerde archief van Alphons Ariëns en vertelde hij hoe de documenten te bereiken zijn. De lezing is gehouden door Dr. Lodewijk Winkeler en ging over de theologische ontwikkeling in Rome ten tijde dat Alphons Ariëns er zijn studies volgde, met als precieze titel: **De grote worsteling onzer dagen. De neothomistische scholing van Alphons Ariëns (1860-1928)**. De lezing staat integraal op onze website www.arienscomite.nl naast alle teksten van voorafgaande Ariëns Lezingen.

De organisatie rond de **Maria-Ariëns kapel** is in handen van de St. Jacobus de Meerdere-parochie, i.c. de gelijknamige locatie, te Enschede. Dit loopt in de praktijk goed. Mw. Slaghuis-Almari houdt de kapel netjes. Afgelopen jaar is de verlichting verbeterd. De bezoekersaantallen stellen tot tevredenheid. Mede als illustratie van de devotie voor Ariëns in het kader van het proces van de zaligverklaring wordt het aantal bezoekers periodiek steekproefsgewijs vastgesteld.

Er zijn dit jaar flinke vorderingen gemaakt in het **zaligverklaringsproces** van de Dienaar Gods Alphons Ariëns. De toestemming voor de opzet van de nieuwe *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis Alphonsis Ariëns* is in 2015 verkregen.

- Het eerste onderdeel daarvan is afgerond, het **Summarium Testium**, de samenvatting van de getuigenverklaringen uit het diocesane proces 1958-1965 en het Kerkelijk Tribunaal van 2005. Oud-postulator Piet Rentinck heeft meegewerkt aan het rubriceren van de deugden, waarvan de getuigen rondom Alphons Ariëns getuigenis hebben gegeven. Dit geschrift in Italiaanse vertaling opgesteld door Ronald Valk, publicist en vertaler, is dit jaar twee keer herzien na reacties uit Rome door relator pater Kijas. In oktober is de derde versie naar Rome gestuurd ter eindbeoordeling door relator Kijas en postulator Hilgeman.

- Het tweede onderdeel is de **Biographia ex documentis**. Na overleg met relator pater Kijas en postulator Hilgeman is gekozen voor de biografie van pastoor Henri ten Have, 'De liefde van Christus laat ons geen rust. Een spirituele biografie van Alphons Ariëns' (Valkhof Pers Nijmegen 2008). Dhr. Ronald Valk heeft deze biografie in het Italiaans vertaald. Aan het einde van het jaar werd duidelijk dat uitgeverij Effata' uit Cantalupa (Turijn) in 2017 het boek op de markt zal brengen onder de titel: "L'amore di Cristo ci spinge. Una biografia spirituale di Alfons Ariens". Het Ariëns-Comité financiert mee en krijgt in ruil 500 boeken, die van belang zijn in de periode dat *de Positio* in Rome besproken wordt in de verschillende Commissies van de *Congregatio De Causis Sanctorum*.

- Als derde onderdeel van de *Positio* heeft dhr. Valk de noten en bronnen van deze biografie in een

Bronnenlijst bij elkaar gezet. Dit werk is in het eerste kwartaal van 2016 afgerond. Dit was nodig, omdat de noten niet zo maar overgenomen kunnen worden, maar expliciet onderbouwd moeten worden met een beschrijving, contextduiding, citaat en bronvermelding. Relator pater Kijas heeft laten weten dat verwijzingen naar de eerste biografie in twee delen door professor Gerard Brom 'Alphons Ariëns' uit 1941 akkoord zijn zonder verdere onderbouwing, omdat dit boek te beschouwen is als origineel wetenschappelijk werk over Ariëns. Ook verwijzingen naar het boek van Jan Roes 'Alphons Ariëns. Bronnen van de katholieke arbeidersbeweging in Nederland' (KDC, Nijmegen 1982) kunnen volstaan met titel en pagina nummer. Het onderbouwen van deze Bronnenlijst houdt veel werk in. Zij vormt de kern van het **Summarium Documentorum** en zal in een later stadium in het Italiaans vertaald worden als derde deel in de nieuwe *Positio*.

Het derde en laatste deel van de **subsidie** van Sobriëtas is ontvangen ten behoeve van het werken aan de nieuwe *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis Alphonsis Ariëns* en het verdere proces ter zaligverklaring in Rome na indiening van de *Positio*.

In de wekelijkse maandagavond Mis in de Jacobus kerk in Enschede wordt elke keer tijdens de voorbeden **gebeden** voor de zaligverklaring van de Dienaar Gods Alphons Ariëns. Dit gebeurt ook tijdens de Eucharistische Aanbedding in dezelfde Jacobuskerk op maandag- en dinsdagavond. Het CIOFS, het internationale bestuur van de Orde van Franciscaanse Seculieren in Rome, heeft aan de Nederlandse provincie gevraagd om **kandidaten (OFS-leden)** voor te dragen voor zalig- c.q. heiligverklaring. Wij zullen hiervan gebruik maken om Alphons Ariëns ook langs die weg te presenteren als kandidaat zalige, omdat Alphons Ariëns in zijn leven al vroeg gekozen heeft om lid te worden van de Derde Orde der Franciscanen.

De website www.arienscomite.nl functioneert goed, zowel qua structuur als wat betreft de beveiliging, als wat het aandragen van kopij betreft. Dit jaar is de site overgezet naar een nieuwe provider, die goedkoper is en meer mogelijkheden biedt. De webmaster, dhr. Adrie Bakker, is dit jaar gestart met het opbouwen van een e-mailbestand voor de digitale Nieuwsbrief. Er verschenen dit jaar drie digitale nieuwsbrieven met informatie over de activiteiten van het Ariëns-Comité.

Op zaterdag 1 oktober werd de **Ariëns Prijs voor Diaconie 2016** uitgereikt. De uitreiking van deze prijs vindt om de drie jaar plaats. Dit was al weer voor de vijfde keer, een lustrum dus. De jury van acht personen onder voorzitterschap van dhr. Hub Crijns had 30 diaconale projecten genomineerd voor de prijs en deze ook bezocht en de deelnemers eraan geïnterviewd. Deze interviews, voorzien van theologisch commentaar door de jury, zijn gebundeld in het boekje 'Ik zal er zijn voor jou'. Het boekje is in een oplage van 2.500 verschenen en ruim verspreid in het Aartsbisdom Utrecht. Mgr. Hoogenboom heeft tijdens de druk bezochte bijeenkomst in Arnhem uit deze 30 genomineerde projecten de vijf laureaten bekend gemaakt. Drs. Herman Agterhoek hield een inleiding 'Diaconie sticht nieuwe verbondenheid en christelijke gemeenschap', die tevens is gepubliceerd in het boekje 'Ik zal er zijn voor jou'. Op de bijeenkomst hebben een aantal projecten zich gepresenteerd in een projectencarroussel. Alle 30 genomineerde projecten en de juryleden kregen als aandenken een klein kunstwerk.

De Ariëns Prijs voor Diaconie 2016 ging naar de **Sinterklaasactie te Malburgen Arnhem**. Zij kregen een geldbedrag en een uniek kunstwerk. Eveneens een geldbedrag en een uniek kunstwerk kregen de drie runners-up te weten Werkgroep Missie St. Friersdale Eemnes, Jongerenwerk Join Us te Denekamp en De Wonne te Enschede.

De **Ariëns Publieksprijs 2016**, die dit jaar voor het eerst werd uitgereikt, ging afgetekend naar de Werkgroep St. Friersdale-Eemnes. De dertig genomineerde initiatieven stonden elk met een korte beschrijving op de website van de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling (DKCI) Utrecht. Rond de 3.000 mensen hebben digitaal hun stem uitgebracht en ruim 10.000 bezoekers hebben de site bezocht tijdens de stemperiode. Het winnende project kreeg 25 procent van de stemmen. De top-vijf projecten uit deze Publieksprijs geven aan dat er veel draagvlak is in de eigen plaats.

Een opvallende en niet reguliere activiteit met betrekking tot Ariëns was in 2016 de **tentoonstelling 'Ariëns & Eendracht'** in Theeschenkerij Jordaan aan de Scholtenhagenweg 42 te Haaksbergen nabij de ingang van het Recreatiehof 't Stien'nboer. Hier is een voormalig houten monument uit het centrum van het dorp opnieuw opgebouwd. De bovenverdieping van het monument werd ingericht tot permanente expositieruimte. Na semipermanente tentoonstellingen over KLM-werkkleding en de Banken Jordaan viel dit jaar de keus van de tentoonstellingscommissie op 'Ariëns & Eendracht'. In de voorbereiding van de tentoonstelling participeerde ook het Ariëns-Comité in de persoon van secretaris dhr. Jan Hinke.

De expositie belicht allerlei aspecten van Dr. Alphons Ariëns en zijn tijd aan de hand van een aantal thema's zoals: wie was Alphons Ariëns; priester, inspirator en organisator; zijn voorlopers en tijdgenoten, tegenstanders en navolgers; werk- en leefomstandigheden rond 1900; de arbeidersbeweging; zijn initiatief weverij 'de Eendracht', en de (katholieke) vakbeweging.

De feestelijke **opening** vond plaats op vrijdagmiddag 20 mei. Aanwezig waren o.a. Mgr. Th. Hoogenboom, hulpbisschop van het Aartsbisdom Utrecht, pastoor Drs. H.W.M. ten Have, auteur van de biografie van Ariëns, getiteld 'De liefde van Christus laat ons geen rust', enkele familieleden van Ariëns, de zoon en kleinzoon van de uit Haaksbergen afkomstige Toon Middelhuis, destijds landelijk voorzitter van de Katholieke Arbeidersbeweging (K.A.B.), dhr. J. Heerink, auteur van het boek 'Weverij 'De Eendracht' Haaksbergen' en vertegenwoordigers van parochies en organisaties. Mgr. Hoogenboom, dhr. J. Hinke, secretaris van het Ariëns Comité, en dhr. G. ten Hagen, kaderlid van FNV Bondgenoten, openden de tentoonstelling door een drietal objecten te onthullen die het verhaal in een notendop vertellen. Deze bijzondere voorwerpen waren: de **kelk** van priester Mgr. Dr. Alphons Ariëns ontvangen van zijn ouders bij zijn priesterwijding, het **beeld** dat jarenlang stond in de Enschedese Ariënsgebedeniskerk, en een **maquette** van de door Ariëns opgerichte textielcoöperatie in Haaksbergen.

De tentoonstelling is inmiddels wegens succes **verlengd** tot en met volgend jaar (2017). De reacties, o.a. neergeschreven in het 'gastenboek', zijn positief. Ook de plaatselijke en regionale pers heeft er ruim over gepubliceerd, tot in de *Westfälische Nachrichten* toe. De openingstijden lopen parallel met die van de theeschenkerij, en kennen een zomer- en winterregeling (zie www.theehuisjordaan.nl). In het kader van de tentoonstelling werd op dinsdag 24 mei een avond georganiseerd, waarbij secretaris dhr. Jan Hinke een **lezing** hield over Ariëns. Na de pauze ging dhr. Fons Roerink, een van de initiatiefnemers van de expositie, nader in op het ontstaan en de ondergang van **weverij N.V. "De Eendracht"**. Later in het jaar, op dinsdag 27 september, volgde eveneens in het kader van de tentoonstelling, een **lezing** door Dr. Wim H. Nijhof, historicus en publicist, over "Alphons Ariëns en de sociale strijd in Twente".

Het Ariëns-Comité onderhoudt **contacten met** verschillende **organisaties**, die een band hebben met Alphons Ariëns.

- De persoonlijke contacten met de **Stichting Vrienden van Dora Visser** blijven bestaan. Vice-voorzitter dhr. Hub Crijns nam in mei in de H. Willibrordkerk van Olburgen deel aan een eucharistieviering die werd gevierd in het kader van een gebedsnoveen. Mogelijk kunnen we gezamenlijk iets organiseren, misschien in de kerk te Steenderen (die iets groter is dan die van Olburgen).
- De contacten met de **Franciscaanse familie** lopen vooral via diaken Theo Reuling van de OFS, die in 2015 is toe getreden tot het Ariëns Comité. Ook de oproep door het CIOFS om kandidaat zaligen voor te dragen leidt tot samenwerking (zie hierboven onder 'zaligverklaring')
- Het Ariëns-Comité onderhoudt jaarlijkse contacten met de **Kolping Families** te Gronau en Bad Bentheim. Wij bezochten weer de eucharistieviering met Kolping Families te Bad Bentheim op zondag 3 juli. Leden van de Kolping Familie Gronau zijn traditiegetrouw aanwezig bij de Ariëns gedachtenisviering in Enschede.
- Het Ariëns Comité onderhoudt ook goede contacten met de **RK Studentenvereniging Alfons Ariëns van de Universiteit Twente**. De Ariëns Comité leden pastoor Henri ten Have en dhr. Jan Hinke houden zo nu en dan lezingen over Alphons Ariëns voor deze studenten. Zij op hun beurt bezoeken zo veel mogelijk de Ariëns activiteiten in Twente.

Ook in 2016 hebben ons enkele **relikwieaanvragen** vanuit het buitenland bereikt, met name uit de Filippijnen en de Verenigde Staten. Voorzichtigheid is in dezen is geboden, omdat er niet altijd zuivere bedoelingen achter schuilen (relikenhandel).

De **Ariënsgedachteniskerk** in Enschede is per 1-1-2016 buiten gebruik gesteld. Op 10 januari 2016 was de laatste viering in deze kerk. In de periode tot eind april werd de kerkelijke inventaris uitgeruimd. De Werkgroep Twente van het Ariëns Comité houdt de afwikkeling van zaken in de gaten en ontfermt zich over materialen en attributen rond Ariëns. Aan de buitengevel van de Ariëns gedachteniskerk, boven de ingang, staat een stenen Ariënsbeeld (ca. 150 cm) van kunstenaar Martin Stolk (1928 -2014), een boerenzoon uit Glanerbrug, die zijn opleiding kreeg aan de Kunstacademie in Arnhem. Het beeld van Ariëns is gekapt uit Etingertufsteen en is op 16 oktober 1955 onthuld door Dr. Gerard Brom. Gedurende het jaar ontstond discussie over de mogelijk nieuwe bestemming voor dit beeld: Enschede of Haaksbergen. Zolang de discussie duurt blijft het beeld op de gevel van het gebouw staan.

Ook is ons enkele malen om materiaal gevraagd voor het schrijven of illustreren van artikelen, al of niet in het kader van een studie. In deze gevallen konden wij niet altijd helpen met materiaal uit ons **archief- en documentatiecentrum in Haaksbergen**, maar hebben wij verwezen naar het Ariëns Archief van het Katholiek Documentatie Centrum te Nijmegen. Het KDC heeft het archief van Alphons Ariëns in 2013 gedigitaliseerd. Het is in te raadplegen op de site www.ru.nl/kdc.

- Het **archief van het Ariëns-Comité** ligt opgeslagen in het Historisch Museum in Haaksbergen. Deze archiefstukken zijn en blijven eigendom van het Ariëns-Comité. Er bestaat een inventaris op schrift uit 2006, die sindsdien steeds wordt geactualiseerd. Ook onze boeken blijven ons bezit, ook al staan ze opgesteld tussen het boekenbezit van de Historische Kring Haaksbergen. In 2016 ontving het Ariëns-Comité van particulieren enkele aanvullingen op het archief. Dit jaar is het Ariëns-Comité op zoek gegaan naar het archief uit de periode 1980-2002 met name van secretaris Oorsprong. Vanwege verbouwingswerkzaamheden hadden we dit jaar geen toegang tot het archief van de Historische Vereniging in Maarssen. Dit zal in 2017 weer mogelijk zijn.

Ariëns en het Ariëns Comité zijn in 2016 een aantal keren in de **publiciteit** geweest.

– Dit jaar verscheen een biografie van de Haarlemse bisschop Aengenent van de hand van Erik Sengers, 'Roomsche Socioloog – Sociale Bisschop. Joannes Aengenent als ideoloog en organisator van de katholieke sociale beweging (1873-1935)', waarin Ariëns direct en indirect ter sprake komt. "Erik Sengers is er in geslaagd om een stevige inhoudelijke biografie te schrijven over een sociale denker, bestuurder en bisschop.", aldus Hub Crijns in: *Diakonie en Parochie* (2016)⁴.

- Pastoor Henri ten Have, tevens vice-postulator in het zaligverklaringsproces van de Dienaar Gods Alphons Ariëns, hield ook dit jaar diverse **lezingen** over Ariëns in zijn parochie in Wageningen en hij hield op 2 maart 2016 een lezing over de levensloop en spiritualiteit van Alphons Ariëns voor Ridders van het Heilig Graf Regio Oost op Insula Dei te Arnhem.

- Bestuurslid Theo Reuling ofs heeft artikelen over Ariëns geschreven in het OFS-blad '**Doortocht**'.

- Bestuurslid Nelleke Serrarens-Wijngaards heeft in 2015 gepubliceerd over Ariëns in het '**Franciscaans Maandblad**' en dat artikel is overgenomen in het boekje 'Ik zal er zijn voor jou' van de Ariëns Prijs 2016 voor Diaconie.

- De start van de Ariëns Prijs voor Diaconie editie 2016 in de vorm van het oproepen om initiatieven voor te dragen leidde tot **artikelen** op de site van de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling (DKCI) van het Aartsbisdom Utrecht, van parochies en in diverse parochiebladen. De uitreiking op 1 oktober leidde tot artikelen in dagbladen, kerkelijke en parochiebladen, publicaties op de sites van DKCI en het Ariëns-Comité en vele vermeldingen op het internet.

Vice-voorzitter van het Ariëns-Comité Hub Crijns is bezig met een **onderzoek** naar de geschiedenis van de herdenking van Ariëns, van het Ariëns Comité en van het proces van zaligverklaring. Dit is inmiddels uitgegroeid tot een omvangrijk digitaal bestand in kroniekvorm (zie de website). Ook in de loop van 2016 werd het weer aangevuld en uitgebreid.

De verkoop van boeken over Ariëns, geschreven door o.a. Jan Roes (*Bronnen van de katholieke arbeidersbeweging*), Henri ten Have en Gerrit Deems, ging ook gedurende dit jaar door. Bij herdenkingen en bijeenkomsten zorgt het bestuur voor een kleine **informatie- en boekenstand**.

Jan Hinke, secretaris m.m.v. van Hub Crijns, vice-voorzitter